

Karistusõiguse kaasus „Arsti soov kaitsta kõiki“

Aastal 2021 möllab maailmas uus superviirus VIKAT, mille suremus on kõrge, ulatudes 30-40 %-ni. Vaktsiini väljatöötamist on alustatud, kuid see on katsejärgus.

Põlva linnas elavad pensionärid Maarika ja Vahur naudivad 2021. a juuni kuu päikeselist ilma oma aias. Maarika rohib peenraid ja Vahur lõikab trimmeriga muru, kuna rohi on liiga kõrge, et muruniidukiga seda niita. Vahur teab vägagi hästi, et lühikeste pükstega ei tohi trimmeriga töötada, kuid õues on üle 30 kraadi sooja ja aias paistab päike lagipähe. Vahur otsustas seetõttu õues toimetamiseks panna jalga põlvini ulatuvad linasest püksid. Aed on suur ja Vahur on juba üle poole tunni muru lõiganud, kui järsku äratavad tema tähelepanu aias lendavad liblikad. Ta armastab väga Eesti loodust, tundes erilist huvi Eestis elavate erinevate liblikaliikide vastu. Jõudnud roosipõõsa juurde, vaadeldes veel ikka aias keerutavaid liblikaid, ei märka Vahur põõsal toimetavaid mesilasi. Järsku tunneb ta vasakus jalas tugevat valu ja ootamatu liigutusega tabab murutrimmer roosipõõsast. Roosipõõsa oksad lendavad Vahurile vastu jalga, tekitades sinna hulgaliselt pinnapealseid haavu. Maarika jookseb peenra juurest Vahurile appi, kuid saab kohale jõudes enam kui 20 mesilase käest nõelata. Maarikal tekib tugev allergiline reaktsioon. Vahuril on õnneks telefon taskus ja ta helistab häirekeskusesse. Umbes 10 minuti jooksul saabub kiirabi, mis viib Maarika haiglasse. Vahur jääb koju ootama uudiseid Maarika kohta.

Arst süstib Maarikale kiirabiautos adrenaliini, kuna diagnoosib Maarikal anafülaksia. Adrenaliini manustamise järgselt Maarika seisund paraneb, kuid ta vajab siiski täiendavat arstlikku järelevalvet. Kuigi elanikkonna vaktsineerimine pole alanud ja kumbki pole vaktsiini saanud, on Maarika kindel vaktsineerimisvastane ja on Vahuriga isegi korduvalt tülitunud seetõttu.

Samal ajal vedasid kolm Põlva koolis käivat noort kihla, kes julgeb hüpata alla ehitusjärgus maja teiselt korruselt. Kaotaja pidi kõigile hiljem välja tegema. 18 aastane Aimar hüppas esimesena, kurtes pärast maandumist, et kand valutab. 16 aastane Imbi kukkus maandudes niivõrd pahasti, et tema sõbrad kartsid, et ta on murdnud sääreluu – Imbil oli väga valus ja jalg oli imelikus asendis. 17 aastane Raju ei julgenud pärast Imbi hüpet enam alla hüpata, aga veenis Aimarit Imbit haiglasse viima. Aimar sõitis autoga koos Imbiga haigla ette ja nägi, kuidas parasjagu kiirabiautost inimest välja tõstetakse. Aimar astus autost välja ja toetas Imbit, kuni nad jõudsid haigla ukseni. Haigla ukse juures toodi Imbile ratastool. Aimar läks aga koju. Imbi jäetakse ooteruumi, kus on lisaks temale veel üle 10 inimese, kes kõik soovivad abi. Imbi on uje ja kui õde tuleb tema juurde terviseandmete ankeediga, ei julge ta sinna kirjutada, et ta on rase. Ta on seda kõigi eest varjanud.

Põlva haigla erakorralise meditsiiniosakonda oli selleks päevaks jäänud tööle üks arst, dr Kaiivi Lee, sest teised arstid olid suunatud välihaiglastesse. Dr Lee toetab hingeliselt kogu elanikkonna vaktsineerimist ja on juba mõnda aega „pannud kõrvale“ katsejärgus vaktsiine, mida haigla laboris on toodetud, et neid haigla erakorralise meditsiiniosakonna patsientidele nende teadmata süstida. Dr Lee usub, et vaktsiini toime on tõestatud ja sellel ei esine ohtlikke kõrvalmõjusid. Ta on seda enda peal katsetanud.

Arst otsustab, et just nüüd on õige aeg enda plaan ellu viia. Kõigepealt süstib dr Lee vaktsiini Maarikale, samal ajal vaagides, millist ravi Maarika vajab. Keskendudes pigem Maarika vaktsineerimisele, ei pööra arst tähelepanu Maarika patsiendikaardile, milles on kirjas, et

Maarikal on allergia ühe vaktsiini koostisosa suhtes. Maarika seisund halveneb kiiresti ja ta viiakse Tartu Ülikooli Kliinikumi. Kliinikumi arstid suudavad Maarika seisundit parandada, kuid ta kaotab allergilise reaktsiooni tagajärjel ühest silmast nägemise. Vahur on löödud ja palub arstidel uurida, miks Maarika seisund järsku halvenes.

Ka Imbi viiakse kiirabiga edasi Tartu Ülikooli Kliinikumi, sest Imbi jalale tuleb teha operatsioon luu paikapanekuks. Tartu Ülikooli Kliinikumi jõudes Imbi ikka ei julge kellelegi öelda, et ta ootab last. Operatsioon läheb edukalt, kuid sellest taastudes Imbi rasedus katkeb.

Dr Lee süstib päeva jooksul veel kaheksale patsiendile vaktsiini, leides selleks erinevaid põhjuseid. Kahel patsiendil valutab süstimiskoht üle nädala, kuid nad ei pööra sellele tähelepanu, muid kõrvaltoimeid kellelegi ei esine. Hiljem tuvastatakse, et kõik kellele vaktsiini süstiti, saavutasid täieliku immuunsuse.

Kliinikumi arstid hakkavad uurima, mis juhtus ja nad tuvastavad nii Maarika kui Imbi verest vaktsiini. Küsitledes Imbit, tekib arstidel kahtlus, et Põlva haigla arst Dr. Lee on vaktsiini patsientidele nende teadmata süstinud ja see on põhjustanud nii Imbi raseduse katkemise kui Maarikal silmanägemise osalise kaotuse. Arstid pöörduvad politseisse ja algab kriminaalmenetlus, milles süüdistatakse dr Leed Imbi raseduse katkemise põhjustamises ja Maarikale raske tervisekahjustuse tekitamises ning vaktsiini ebaseaduslikus süstimises.

Oled kohtunik ja sinu ülesanne on otsustada, milliseid põhiõigusi ja -vabadusi dr Lee rikkus vaktsiini süstimisega.

Kaasuse lahendamisel võib õigusaktidest tugineda üksnes Eesti Vabariigi põhiseadusele.

Abistavad küsimused:

1. Kas ja miks peaks patsiendile tema teadmata katsejärgus vaktsiini süstimine olema karistatav? Milliseid põhiõigusi selline tegevus võiks rikkuda?
2. Millises ulatuses ja miks peab patsient teavitama endaga seotud terviseandmetest raviarsti ning kuidas mõjutab patsiendi poolt olulise teabe andmata jätmine arsti vastutust võimalike tagajärgede eest?
3. Kas ka siis, kui tähelepanematus arsti poolt ravi osutamisel ei tekita raskeid tagajärgi, peaks see olema karistatav?